

AXBOROT VA PSIXOLOGIK XURUJLARDAN HIMOYA QILISH TEXNOLOGIYALARINI TIZIMLI TAKOMILLASHTIRISH

Yusupov Murodjon Muxtorjonovich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi Harbiy xavfsizlik va davlat mudofaasi fakulteti 1-bosqich tinglovchisi

Mamajonov Ibrohim Olimjopn o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi Umumqo'shin fakulteti 4-bosqich kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6901910>

Annotatsiya. Ushbu maqolada bugungi globallashuv sharoitida yoshlarni axborot psixologik va mafkuraviy xurujlarga qarshi immunitetni shakllantirishning muhim jihatlari, xususiyatlari va omillari hamda bu jarayondagi ta'lim-tarbiyaning o'rni yoritilib keltirilgan. Zamonaviy axborot va psixologik xurujlarning yangi shakllari yoritilgan.

Kalit so'zlar: xuruj, axborot, immunitet, internet, mafkura.

СИСТЕМАТИЧЕСКОЕ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ЗАЩИТЫ ОТ ИНФОРМАЦИОННО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ АТАК

Аннотация. В данной статье освещаются важные аспекты, особенности и факторы формирования иммунитета молодежи к информационно-психологическим и идеологическим атакам в условиях современной глобализации, а также роль образования в этом процессе. Выделены новые формы современных информационно-психологических атак.

Ключевые слова: атака, информация, иммунитет, интернет, идеология.

SYSTEMATIC IMPROVEMENT OF TECHNOLOGIES FOR PROTECTION AGAINST INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL ATTACKS

Abstract. This article highlights the important aspects, features and factors of forming immunity of young people against informational, psychological and ideological attacks in the conditions of today's globalization, as well as the role of education in this process. New forms of modern information and psychological attacks are emphasized.

Keywords: attack, information, immunity, internet, ideology.

KIRISH

Hozirgi kunda kelib jahon taraqqiyotining yangi bosqichida insoniyat yangidan yangi zamonaviy, g'oyat murakkab bo'lgan va ziddiyatli jarayonlarning guvohi bo'lmoqda. Buning natijasida esa dunyo taraqqiyotiga to'siq bo'lish, rivojlanayotgan davlatlarning demokratik rivojlanishini izdan chiqarish, insoniyat va halqlar o'rtasida ziddiyatlarni kuchayishiga olib kelmoqda. Oilalarning birligiga rahna solish bilan ularga ma'naviy tahdidlarning kuchayib borishi ko'paymoqda. Bugun butun insoniyatga tahdid solayotgan xalqaro terrorizm va ekstremizm dunyo tsivilizatsiyasining, davlatlararo integratsiyaning asosiy dushmaniga aylanib bormoqda desak adashmagan bo'lamiz. O'z navbatida u tobora kengayib, jahondagi ko'plab mamlakatlarga o'zining salbiy ta'sirlarini ko'rsatib kelmoqda. Islom Karimov o'zining "Xavfsizlik va barqarorlik taraqqiyoti yo'lida" kitobida ta'kidlaganidek, "bu ofat qachon, qaysi tomondan, qanday hujum qilishini hech kim bilmaydi" deb ta'kidlagan edilar. Zero "inson qalbi va ongini egallash uchun kurash xilma-xil g'oyalar bilan qurollangan, turli manbalardan

oziqlanadigan mafkuralarning asosiy maqsadlariga aylanmoqda” deb ta’kidlangani ham shuni taqazo etadi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Hozirda axborot tarqatish jarayoni butun insoniyatni qamrab olmoqda. XX asrning so’ngi yillariga kelib xalqaro miqyosda kompyuteraer tarmog’i – internet tizimining vujudga kelishi va shu bilan birga butun dunyoni qamrab olishi, axborot almashinuvi jarayonlarining tezlashib borishi bir tarafdin biz uchun katta qulayliklar tug’dirsa ikkinchi tarafdin esa misli ko’rilmagan g’oyaviy ta’sir o’tkazish ko’lamining kengayib borishi bo’lib qolmoqda.

Internet insoniyatning muhim bir yutuqlaridan bo’lib, axborot va kommunikatsiya jarayonlarini ham misli ko’rilmagan darajada tezlashtirdi. Insonlar uchun qulayliklar yaratdi. Misol tariqasida, AQSH va Yevropada internet tarmog’i orqali amalga oshiriladigan bozor munosabatlari, amalga oshirilayotgan savdo-sotiq aylanmasining umumiy hajmi 5 trilliondan dollordan oshib ketgani buning yaqqol isbotidir. Bunga ko’ra esa 2002 yilda ishlatilgan dollorning yarmi internet tarmog’i orqali ishlatilgan.

TADQIQOT NATIJALARI

IDS taxlilchilarining ma’lumotiga ko’ra, hozirda yer yuzining to’rtidan bir qismidan iborat 1.4 milliard kishi internet tarmog’idan muntazam ravishda foydalanadi. Hamda yaqqin 8 yillikda bu ko’rsatkich 2 milliarddan oshib ketishi kutilmoqda. Hozirgi kunga kelib internet tarmog’idan foydalanuvchi insonlarning 90 foizi rivojlangan davlatlarga to’g’ri keladi. Dunyoning qolgan aholisi esa shu kichik doiraning mafkuraviy tasirida hayot kechirishadi.

Hozirda eng qulay va tez kuchli mafkuraviy ta’sir ko’rsatish vositasi bo’lgan internet tizimi o’ta jiddiy muommolarni keltirib chiqarmoqda. Bu tizim bo’yicha qo’poruvchilik, g’oyalarini “eksport” qilish, odamlar ongini zaxarlash maqsadida foydalanish esa mafkuraviy kurashni yanada keskinlashtirib kelmoqda. Odamlarni elektron xurujlar kiberterrorizm qarshisida chorasiz qilib qo’yadi.

Yirik terrorchi guruhlarining internet tizimida olib borayotgan qo’poruvchilik harakatlari insoniyatni juda ko’p tashvishlarga solib qo’yimoqda. Chunki cheksiz, bepayon internetning olamida ularning bu harakatlarini toppish va ularning ildizini toppish o’ta mushkul ishdir. Shu tariqa axborot yovuz kuchlar – uyushgan jinoyatchilik, jahon terrorizmi qo’lida havfli bo’lgan qurollarga aylanmoqda. Malumotlarga qaraganda axborot taxdidini uyushtirish ustida 120 ga yaqqin davlat “hamjihatlilik” bilan ish olib bormoqdalar. Bundan kelib chiqadiki yagona axborot makonini yaratish va undan axborot taxdidi yo’lida foydalanish shu darajaga yetdiki, axborot maydonidagi yuz berayotgan xurujlar yadro poligonlaridan ko’ra, xavfliroq bo’lib qolmoqda. Hozirgi kunga kelib 20 dan ziyod davlatlarda yadro qurolini ishlab chiqarish borasida sa’y-xarakatlar davom etayotgan pallada, axborot taxdidi bilan 120 dan ziyod davlatlarning jiddiy shug’ullanishi dunyoni yadro urushidan ko’ra axborot xuruji talvasaga solayotganidan dalolat beradi.

MUHOKAMA

Ayni vaqda kelib axborot xurujining yana bir yangi ko’rinishi odob-ahloq vas harm-hayo kabi qadryatlarga tajovuz kabi qaratilgan jarayonlarda namoyon bo’lib kelmoqda.

Mafkuraviy jarayonlarning globallashib borishida madaniy omilning ham o’rni bor. Ayniqsa, xalqlar o’rtasida madaniy hamkorlik va ayirboshlashlar jarayonida bir milliy madaniyatdagi ba’zi yo’nalishlar boshqa xalqlarning madaniy hayotga ham singib boradi. Bu hol

globallashuvning ko`rinishlaridan biri bo`lib, mafkuraviy hayotning o`zgarib borishiga ta`sir ko`rsatishi mumkin.

Ayni vaqtda “G`arb madaniyati” ga xos ayrim unsurlarni xalqimiz turmush tarziga kirib kelishi mafkuraviy tarbiyaviy ishlarimizga salbiy tasir qilishi ehtimoli ham juda kattadir. Ayniqsa, giyohvandlik, zo`ravonlik, jangarilik, tajovuz va boshqa g`ayri ahloqiy unsurlarning ommaviy axborot vositalari., kitoblar, rok-musiqqa, internet orqali zimdan targ`ib etilishi milliy qadryatlarga putur yetkazishi mumkin. Bundan xulosa shuki, globallshuv hodisalarini chuqur o`rganish, undan foydalanish yo`l-yo`riqlari va texnologiyasini ishlab chiqarish bugungi kunda muhim vazifa ekanligini ko`rsatmoqda.

XULOSA

Bugun yoshlarimizni mafkuraviy immunitetini kuchaytirish va bizga yot tushunchalar shu kabi qarashlarga nisbatan faol qarshi munosabatlarni shakillantirish tobora dolzarb ahmiyat kasb etib qolmoqda. Yosh avlodni milliy mafkuramiz yo`lida tarbiya qilish, ularni sof insoniy munosabatlar va xis-tuyg`ular asosida ulg`aytirish, har bir o`smirlarning eng nozik ichki kechinmalariga tasir etish yo`li orqali va xissiyotlariga ta`sir etadigan g`oya darajasiga ko`tarib bunday buzg`unchi g`oyalar ta`siriga qarshi tura oladigan kelajak avlodni tarbiya etamiz. Shu orqali johil aqidaoarastlikning da`vati ham, axloqni rad etadigan, biz uchun mutlaqo begona g`oyalar ham o`z ta`sirini o`tkaza olmaydi.

REFERENCES

1. Islom Karimov. Xavfsizlik va barqaror taraqqiyot yo`lida. Toshkent.: “O`zbekiston”, 1998, - 429 b.
2. Р. Энтони. А. Эллиот. Эпоха пропаганды: Механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление. М.: Эврика, 2001 й.
3. Islom Karimov. “Yuksak ma`naviyat – yengilmas kuch”, Toshkent: “Manaviyat” 2013-yil.
4. [http:// net.compulenta.ra](http://net.compulenta.ra)
5. M. Quronov. – yovvoyilik falsafasi // “Xalq so`zi” – T.: 2006-yil.
6. “Islom va Aqidaparast oqimlar” Aydarbek To`lipov “Sharq”.
7. <http://: net.compulenta.ru>